

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kommunikation och medier

”Seger för friheten!”

En kvalitativ studie om svenska kvällstidningars
rapportering om Storbritanniens EU-val 2016.

Författare: Andreas Ragnarsson

Handledare: Fredrik Miegel

Examinator: Helena Sandberg

Medie- och kommunikationsvetenskap: Kandidatuppsats

MKVK04:3, HT 2016

Sammanfattning

Den 24 juni 2016 kom resultatet av britternas deltagande i valet som handlade om britterna ville att deras land skulle stanna eller lämna den Europeiska unionen. Valresultatet visade att det skulle bli en så kallad Brexit och Storbritannien kommer därför bli det första land som lämnar unionen. Denna historiska händelse kommer att få en stor påverkan på Sveriges egen relation till EU i framtiden. Dock kommer den närmaste effekten för Sverige vara att den offentliga debatten om landets egna medlemskap och EU som institution kommer att få ny energi. Det blev därför intressant att utföra en studie som tog reda på hur mediekällor som har en stor publik har valt att skildra denna historiska händelse både före och efter resultatet blev känt.

Uppsatsen har utgått från de två kvalitativa metoderna innehållsanalys och textanalys för att studera hur kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen har valt att skildra valet. Analysen visade att tidningarna framförallt ger negativa beskrivningar av valresultatet. Tidningarnas gestaltningsmetoder har även bidragit till att ge bilder som liknar valresultatet vid en katastrof. Normerna och värderingarna som kommer fram med tidningarnas val av olika punktnedslag och gestaltningsmetoder är att det är viktigt för Sverige att stanna kvar i EU och att EU som union förblir intakt för att annars är risken att det skapas en instabil framtid med kaos i samhället som följd. Det händer dock att tidningarna lyfter upp missnöjet som finns i Europa om EU, men däremot gestaltas missnöjet på ett sådant tillvägagångssätt att den positiva inställningen till EU inte fläckas ner.

Nyckelord: Kosmopolitism, EU, Brexit, demokrati, medielogik och dagordningsteorin.

Innehållsförteckning

Utgångspunkt	4
Inblick i den tidigare forskningen	6
Studiens avstamp och genomförande.....	9
Metod	9
Avgränsning och urval av material	10
Tidningar.....	10
Texter	11
Tidsintervall	11
Databas.....	12
Sökord och strategi för urval av artiklar	12
Metod för analysarbetet	13
Metodreflektion.....	14
Teoretiska infallsvinklar och perspektiv	16
Inblick i kvällstidningarnas världsbild.....	19
Kvällspressens roll för demokratin	19
Samhällsnormer och omvärldsbilder	22
Kvällstidningarnas gestaltungsmetoder	26
Kosmopolitism.....	29
Makt och demokrati	34
Avslutande tankar om studiens upptäckter	37
Referenser	41
Litteratur	41
Internatkälla	43
Citerade artiklar i analyskapitlet	43

Utgångspunkt

Onsdagen den 23 juni 2016 gick britterna till valurnorna för att avgöra om de skulle vara kvar eller lämna den Europeiska unionen. Dagen efter valet visade resultatet att det skulle bli en så kallad Brexit och därmed skulle Storbritannien bli det första land som lämnade EU (EU-upplysningen 2016). Dock är det inte bara britterna som har visat en misstro mot EU:s nuvarande form. Även hos andra EU-nationer har misstron mot EU växt sig starkare. En undersökning som gjordes av Pew Research Center under våren 2016 visade att två tredjedelar av grekerna och åtskilliga minoriteter inom flera nyckelnationer ville att makt skulle flyttas tillbaka från EU till de egna nationella parlamenten (Stokes 2016). Även i Sverige är bilden av EU mörk. En undersökning som gjordes efter britternas beslut om att lämna unionen visade att en majoritet av befolkningen tycker att EU går i fel riktning. Undersökningen visade dock att majoriteten av svenska befolkningen inte vill följa britternas väg med att lämna unionen (Ohlin 2016).

I Sverige har debatten om ett utträde inte varit lika kraftig som i många andra EU-länder de senaste åren. En av de bidragande orsakerna till hur EU-debatten i Sverige har tagit form är media. Enligt tidigare forskning har media ett stort inflytande genom att de har möjlighet att styra vilka frågor som ska vara aktuella i den offentliga debatten. Enligt McComb leder det till att media kan påverka vår uppfattning av omvärlden genom att de lyfter fram frågor som de anser vara relevanta och att de ger bilder av hur dessa frågor förhåller sig till varandra (McCombs 2006:20). McCombs forskning blir extra intressant när den sätts i ljuset av statsvetaren Robert Dahls teorier som berör vilka kriterier som måste uppfyllas för att en stat ska fungera demokratiskt. Dahl menar bland annat att alla medborgare i en stat måste ges möjlighet att införskaffa sig bred och djup information så att de själva kan få möjlighet att ta egna ställningstagande i både privata och allmänna frågor (Dahl 1989:125f). Nuförtiden är det enligt statsvetaren Asp och medieforskaren Strömbäck media som fyller denna viktiga roll som källa till information om politiska- och samhällsfrågor (Asp 2007:33; Strömbäck 2000: 267ff).

Utifrån denna forskning och dessa teorier blir det intressant att undersöka hur kvällspressen i Sverige har skildrat det brittiska valet om att stanna eller lämna den Europeiska unionen. Det väcks bland annat ett intresse för att undersöka hur kvällspressen har hanterat sin roll som källa till bred och djup information så att allmänheten har kunnat bilda sig en egen uppfattning av denna historiska händelse i unionen. Ur ett större perspektiv är det även intressant att utföra en studie av denna art eftersom det kan ge en möjlighet att se hur den svenska kvällspressens material har hjälpt till att forma den offentliga debatten om

Sveriges egna framtida relation till EU. Däremot kan media inte alltid styra hur deras material ska bidra till offentliga debatter. Det orsakas av att olika personer, aktörer och intressegrupper aktivt återanvänder mediematerial i sociala medier för olika syften och utgångspunkter. Mediematerial kan till exempel återvändas för att bekräfta rådande värderingar inom en viss grupp eller att väcka opinion inom en viss fråga. Kvällspressen är en av de medieaktörer som oftast blir återgivna eftersom dessa aktörer som till exempel Aftonbladet och Expressen har flest läsare på nätet (Karlsson 2016). Utifrån dessa aspekter blir det intressant för studien att utgå från material från kvällspressen för att granska hur rapporteringen om Storbritanniens EU-val har gått tillväga.

Uppsatsens syfte är att belysa hur kvällspressen har bidragit till att forma den offentliga diskussionen om EU:s betydelse genom att granska kvällspressens rapportering av briterernas val om att stanna eller lämna unionen.

Följande frågor har studien utgått från för att svara på uppsatsens syfte:

Hur skildras det brittiska EU-valet av kvällspressen?

Vilka intressegrupper och aktörer får komma till tals i kvällspressen?

Hur gestaltas EU:s inflytande på demokratin för de enskilda EU-länderna?

Inblick i den tidigare forskningen

Storbritannien är det första land som har beslutat att lämna Europeiska unionen. Innan Storbritanniens beslut om ett utträde har enbart enskilda regioner valt att lämna EU, som till exempel Grönland och Saint-Barthélemy (EU-upplysningen 2016). Eftersom inget land har valt att lämna unionen tidigare är området i stort sett outforskat när det kommer till medias rapportering om länders utträde från unionen. Britternas utträdesbeslut är relativt nytt och många spaltmeter med nyhetstexter kommer att produceras innan efterspelet till folkomröstningen blir helt klart. Dock har det redan kommit ut två studier om medias rapportering om det så kallade Brexit.

Den ena studien som kommer från Loughborough University har granskat tv och tidningars rapportering av EU-valet strax innan valdagen. Studien som har inriktat sig på brittisk media valde att undersöka vilka ämnen som fick mest uppmärksamhet, vilka personer eller institutioner som fick synas mest, hur könsfördelningen var bland dem som fick synas, samt om någon av de politiska sidorna i valet fick någon fördel. Studien kom fram till att ekonomi och immigration var de ämnen som behandlades mest. Däremot fick ämnen som vanligtvis har en stark koppling till Labour partiet som till exempel arbetsrätt, miljö och välfärd inte mycket utrymme. Även labourpartiets egna ledare Jeremy Corbyn fick generellt lite utrymme. Det var framförallt manliga politiker som fick uttala sig och det var Storbritanniens premiärminister David Cameron och hans partikollega i parlamentet Boris Johnson som fick mest plats av alla i media. Allmänheten fick också synas i media, men det var först mot slutet som de fick ta plats och uttrycka sina åsikter. Andra grupper som fick synas mycket var personer som representerade affärsvärlden. Däremot fick dess motpol som olika fackförbund inte mycket utrymme (Deacon, Harmer, Downey, Stanyer & Dominic Wring 2016:2).

Den andra studien om Brexit har genomförts av European Journalism Observatory och denna studie har valt att granska tidningarnas rapportering de första sju dagarna efter valet. Studien som har granskat tidningar med olika politiska värdegrund har tittat närmare på rapporteringen från tolv EU-länder och USA. Studien kom fram till att de europeiska tidningarna generellt ger negativa rapporteringar om valresultatet. Rapporteringen från de brittiska tidningarna har fokuserat på att ett Brexit är dåligt för Storbritannien som land och det kommer att skada landets intressen. Tidningar som har sin utgångspunkt från andra EU-länder än Storbritannien har också fokus på det negativa med resultatet. Dessa tidningar för också diskussioner om att det egna landet inte bör följa Storbritanniens väg. Rapportförfattaren Caroline Lees föreslår att resultatet kan ge signaler om vad den offentliga

debatten kommer att handla om i framtiden i de enskilda EU-länderna. Lees resonemang om resultatet berör dagordningsteorins tankegångar, och European Journalism Observatory chef i Rumänen Raluca Radu kommer också in på samma tankebanor med följande ord: "According to Agenda Setting Theory different coverage of the same reality, in this case of Brexit, can be seen as a prediction on how different governments will position themselves in the future." (Lees 2016)

European Journalism Observatory studie om Brexit är en av många studier som leder in på dagordningsteorins tankegångar, vars ursprung kommer från en publikation av Maxwell McCombs och Donald Shaw 1972. I en artikel från 2014 lyfter McCombs, Shaw och Weaver upp dagordningsteorin i ett nytt ljus för att undersöka hur teorin har utvecklats sedan den presenterades för första gången. I artikeln tar de upp att mer allmänriktad media som stora tidningar och tv-kanaler har en annan betydelse för samhället i dag än under 20-, 30- och 40-talet. Tidigare kunde stora medieaktörer hjälpa till att skapa en konsensus och social stabilitet i samhället eftersom de flesta medborgarna hämtade sin samhällsinformation från samma mediekällor. I dag menar artikelförfattarna att stora medieaktörer inte längre har möjligheten att bidra till samma betydelse och funktion för samhället eftersom det nu finns många andra alternativa mediekällor som många personer väljer att hämta information ifrån. Det innebär att de stora medieaktörerna i dag enbart fungera som en samlingsplats för stora nyhetshändelser där människor med olika åsikter träffas. Däremot vänder många personer sig till andra aktörer för att få en mer specifik information. Det leder till att den konsensus som existerade om en allmän agenda i samhället bryts upp och att makten decentraliseras i samhället (McCombs, Shaw och Weaver 2014:799ff).

De närmaste händelserna på EU-nivå som kan påminna om Storbritanniens EU-val om att stanna eller lämna unionen är vanliga EU-parlamentsval. Dessa val är mer studerade och det finns flera svenska studier som har granskat hur svensk media har rapporterat om EU-parlamentsval. Erika Abramsson och Jesper Strömbäck har gjort en studie där de har granskat europarlamentsvalet som var 2004. Utgångspunkten för deras studie var att undersöka om medierna uppnådde det journalistiska uppdraget som bland annat innebär att informera och granska. Abramsson och Strömbäck fann med studien att journalisterna inte utförde sitt uppdrag ur ett demokratiskt perspektiv eftersom det existerade brister i bevakningen av valet. Det orsakades av att journalisterna rapporterade för lite om sakfrågorna och istället fokuserade på spelfrågorna om makten. Generellt var det även lite rapportering om valet och den totala rapporteringen bidrog till att sända ut signaler om att valet till Europaparlamentet inte är lika viktigt som till Sveriges riksdag ansåg Abramsson och Strömbäck. (Abramsson &

Strömbäck 2004:34ff)

Det finns en till studie som poängterar att medierna har förlorat det demokratiska perspektivet i sitt journalistiska arbete när det kommer till rapporteringen av Europeiska unionens arbete. Göran Palm har skrivit en doktorsavhandling där han ger kritik till den svenska journalistikens rapportering om EU. Enligt Palm existerar det inget medborgarintresse i rapporteringen, utan istället går det åt ett håll där rapporteringen främst gynnar politikernas och marknadens intressen. Denna riktning som den svenska journalistiken har tagit har orsakats av att journalisterna enbart rapportera om EU-frågor på ett ytligt plan och inte tar med relevant kontext i sin rapportering(Palm 2002:260).

Ett annat problem med medias bevakning av EU är enligt Palm att det existerar ett fokus på Sverige i nyhetsrapporteringen av EU. Dessa nyhetsvärderingskriterier bidrar till att ge ett nationellt perspektiv som förenklar bilden av EU och ger en tydlig distans mellan Sverige och Europeiska unionen. Rapporteringen blir problematisk eftersom det internationella samarbetet som är mellan medlemsländerna i EU reduceras till att handla om Sverige. Dock är det naturligt att media rapporterar om hur Sverige påverkas av beslut som tas inom den Europeiska unionen. Det är även en form av skyldighet att media berättar vilka konsekvenser EU:s beslut får för Sverige och många gånger behövs det även en nationell kontext för att förklara konsekvenserna av besluten. Palm menar dock att det finns en risk att media inte rapporterar om besluten på EU-nivå om det inte finns en nationell koppling, men om det sker en rapportering av EU-frågor finns det även en risk att Sverige-perspektivet förenklar vissa komplexa händelser (Palm 2002:159f).

En annan forskare som också har kommit in på det nationella perspektivet av medias EU-rapportering är Antonio V. Menéndez Alarcón. Slutsatserna som Menéndez Alarcón kommit fram till i sin forskning är att medias rapportering av EU bidrar till att traditionella åsikter växer. Dessa åsikter bygger på att EU:s styre inte är att föredra, utan ett nationellt styre är bättre för det egna samhället (Menéndez Alarcón 2010:413). Menéndez Alarcón kommer även fram till att media inte klarar av sin uppgift att ge grundläggande information om EU så att allmänheten kan få en bild av hur EU verkar och är uppbyggt som institution (Menéndez Alarcón 2010:412).

Studiens avstamp och genomförande

I kapitlet ges en beskrivning av metoden till uppsatsen, samt metodens för- och nackdelar. Här redovisas även hur materialet har valts ut och analyserats.

Metod

Vår värld kan gestaltas genom många olika uttrycksmedel och texter är ett av dessa uttrycksmedel där vår värld kan komma till uttryck genom. Enligt Ledin och Moberg bidrar skribenters varje enskilt val av uttryck och gestaltningar vid skrivandet till att ge en viss bild av världen. Det leder till att skribenters texter förmedlar hur världen ska uppfattas genom att förmedla vissa perspektiv på omvärlden (Ledin & Moberg 2010:155). Detta tankesätt som är intressant att beakta i denna studie leder in på den hermeneutiska vetenskapen och denna gren inom vetenskapen har sin utgångspunkt i att texter kan antas återge och befästa samhällskonstruktioner. (Østbye, Knapskog, Helland & Larsen 2004:65). För att kunna synliggöra dessa strukturer bygger den hermeneutiska vetenskapen på att undersöka texters underliggande betydelse och mening. Det sker bland annat genom att granska hur enskilda beståndsdelar hjälper till att skapa en helhet och hur helheten ska tolkas med hjälp av de enskilda beståndsdelarna (Jarlbro 2000:76f).

I denna studie har det blivit intressant att utgå från metoder som tar tillvara på detta perspektiv som den hermeneutiska vetenskapen bygger på, då det leder till en djupare förståelse av de bilder som tidningarna förmedlar genom att tolka det som inte explicit uttrycks i texterna. Därför användes kvalitativa metoder i denna studie, eftersom dess syfte är att synliggöra bakomliggande betydelser av texter (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012; 210). Dessa metoder har även blivit intressant eftersom målet med studien inte är att granska ett större fält av olika texter, utan att studera ett unikt och avgränsat material där enskilda händelser står i centrum som kan antas få en stor betydelse (Eneroth 1984:1169ff)..

Därför har uppsatsens analysarbete valt att utgå från två kvalitativa metoder där den ena metoden är kvalitativ innehållsanalys. Metoden har varit intressant att använda sig av eftersom den syftar till att studera områden som inte direkt är mätbara eller synliga vid en första anblick som till exempel symboler, inre föreställningar, djupare meningar och känslor. För att få fram denna djupare innebörd bygger metoden på att genomföra en innehållsanalys både på den *manifesta* och *latenta nivå*n. Det innebär att en analys tolkar och reflekterar över det explicit uttryckta i texter (*manifesta nivå*n) för att hitta och synliggöra den mer djupare innebörden (*latenta nivå*n) som inte går att se vid en första anblick (Danielson 2012:336).

Uppsatsen har även tagit hjälp av den kvalitativa textanalysen. Metoden går i linje med den kvalitativa innehållsanalysen eftersom metoden syftar till att undersöka texter på ett djupare plan för att förstå vad texter indirekt förmedlar och vilken tematik som texterna bygger på (Östbye et al. 2004:2013:77, 271f). Däremot har den kvalitativa textanalysen ett tydligare fokus på att granska varje beståndsdel i en text, som till exempel textförfattarens argumentationsmetod, val av ord och metaforer (Östbye et al. 2004:68). För uppsatsen var det nyttigt att använda sig av analysmetoden eftersom det då gavs möjlighet att granska kvällspressens maktutövande med en ytterligare dimension. Artikelförfattarnas ordval bidrar till att forma ställningstagande av verkligheten, och dessa verklighetsbeskrivningar blir i förlängningen en form av maktutövande eftersom artikelförfattarna får möjligheten att forma och påverkar diskussioner om olika ämnen. Genom att använda denna metod kan detta belysas (Esaiasson 2007:239).

Avgränsning och urval av material

I avsnittet redovisas hur det empiriska materialet har tagits fram och vilka kriterier som har använts för att kunna göra en avgränsning så att det empiriska materialet blir relevant till uppsatsen.

Tidningar

Materialet som har analyserats i uppsatsen har hämtats från Aftonbladet och Expressen. Det finns flera aspekter varför studien har utgått från dessa tidningar och en av aspekterna hämtar inspiration från Eneroths tankegångar. Enligt Eneroth bör materialurvalet ske utifrån ett strategiskt tillvägagångssätt där det är bättre att välja ut ett mindre material som är informationsrikt än att fånga in ett större material som troligtvis innehåller mindre informationsrika fall (Eneroth 1984:1169ff). Denna studie har blivit inspirerad av Eneroths tankegångar genom att enbart välja ut ett fåtal tidningsaktörer att studera där dessa tidningsaktörer sannolikt förmedlar en rik informationsbild. Anledningen till att Aftonbladet och Expressen kan tänkas förmedla rik information är att de har sänt ut egna journalister till olika delar av Europa för att bevaka Storbritanniens EU-val och därför finns det en möjlighet att tidningarna har informationsrika artiklar att analysera och tolka.

Andra aspekter som gjorde att dessa tidningar valdes ut är att studien ville fokusera på medieaktörer vars material ofta har möjlighet att cirkulera runt i olika debatter. Eftersom Aftonbladet och Expressen har flest läsare på nätet av de svenska tidningarna finns det också en större chans att deras material blir återgivet många gånger i olika debatter som till exempel

via sociala medier (Karlsson 2016).

Tidningarna valdes även ut eftersom studien ville granska tidningsmaterial som når ut till många läsare i hela Sverige. Dessa tidningar har även många läsare när det kommer till det tryckta formatet. Under 2015 hade Expressen (inklusive GT och KvP) ett genomsnitt på 598 000 läsare per vardag och för Aftonbladets del var det 659 000 läsare per vardag (TNS Sifo 2015:1f).

Texter

Dahl, Asp och Strömbäck uttrycker tankegångar om medias roll för en levande demokrati, där allmänheten bör ha möjligheten att införskaffa sig bred och djup information så att de själva kan få möjlighet att ta egna ställningstagande i olika samhällsfrågor. Utifrån dessa tankegångar har det för uppsatsen syfte blivit intressant att fokusera på att granska nyhetsartiklar för att dessa texter är i dag en viktig källa till samhällsinformation. Texterna har även varit intressant att granska eftersom det finns ett krav att journalister ska ge sakliga beskrivningar så att läsarna själva får möjligheten att bilda sig en egen uppfattning om olika ämnen.

I avsnittet Tidningar tas det upp att studien vill granska material som har stor möjlighet att spridas via sociala medier. Dock kommer det empiriska materialet enbart att bestå av texter från Aftonbladet och Expressens tryckta upplagor. Det finns anledning till att studien har utgått från detta materialval. Enligt Patton kan det vara en utmaning att både utforma och redovisa tillvägagångssättet vid en kvalitativ studie så att det blir tydligt och transparent hur det har gått tillväga (Patton 2002:432ff). För att motverka en del av denna problematik har tryckt material valts ut som studiematerial, då tryckta tidningsartiklar går att finna i databasen Retriever och i databasen finns det även möjlighet att göra systematiserade sökningar med specifika datum, sökord och tidningar. Genom att studien har använt databasen och dess specifika sökmöjligheter har det blivit möjligt göra ett systematiserat sökarbete och tydligt redovisa tillvägagångssättet för att finna artiklarna. Efter att artiklarna har valts ut har det även kontrollerats om artiklarna funnits tillgängliga på tidningarnas nätupplagor.

Tidsintervall

Det empiriska materialet basera sig på nyhetsartiklar som har blivit publicerade inom en period som sträcker sig två veckor innan valet och två veckor efter valet. Det innebär att tidsintervallen är mellan 9 juni och 7 juli 2016. Tidsperioden valdes ut med tanke på att det skulle finnas möjlighet att se både hur valupptakten gestaltades och hur det slutliga resultatet

av valet skildrades. Tidsperioden var även mest intressant att studera eftersom här förekommer det många olika händelser runt om Europa som är sammanlänkade till britternas EU-val.

Databas

Nyhetsartiklarna som användes till det empiriska materialet har tagit fram med hjälp av databasen Mediearkivet Retriever. Databasen har underlättat sökandet genom att det har gått att göra avgränsade sökningar med specifika datum och publikationer. Databasen gav även fördelen att det gick att hitta artiklar som har blivit publicerad i tryckt format.

Sökord och strategi för urval av artiklar

För att kunna finna relevanta artiklar med hjälp av databasen valdes EU ut som sökord. Ordet valdes ut med tanke på att det skulle finnas en möjlighet att fånga in både många och olika typer av artiklar som hade någon form av koppling till EU-valet i Storbritannien. Sökordets breda karaktär bidrog dock till att vissa infångade artiklar inte hade någon direkt koppling till uppsatsen syfte. Däremot ansågs det breda sökordet var mest lämpligt att använda sig av eftersom rapporteringen av EU-valet handlade om många olika specifika händelser som berörde ämnen både på det politiska och personliga planet. Om ett par mer specifika sökord hade valts ut hade risken funnits att sökningen inte hade fångat in relevanta artiklar som berörde vissa specifika händelser och ämnen. De olika urvalskriterierna så som tidsintervall, publikationer och sökord gjord att det fångades in 321 artiklar, var av 163 kom från Aftonbladet och 158 från Expressen. Nästa steg i urvalsprocessen blev att läsa igenom alla artiklar för att se vilka som hade en koppling till EU-valet i Storbritannien. I urvalet togs även artiklar med som hade en indirekt koppling till EU-valet, som till exempel artiklar som förde en diskussion om att Sverige skulle följa Storbritanniens väg om att lämna EU eller vad som händer med unionen i Europa efter valet. Det visade sig att 75 artiklar hade en relevans till uppsatsen och av dessa kom 36 från Aftonbladet och 39 från Expressen. En del av artiklarna som har blivit utvalda har blivit tematiserade tillsammans med andra artiklar om Brexit. Följande övergripande temarubriker och vinjettering har varit förekommande: Brittiska EU-omröstningen, Brexit-dramat, Brexit-krisen, Dokument, Almedalen 16, GEO, Brexit, Brexit: 2 dagar kvar, Brexit: 1 dagar kvar och Brexit: I dag. I andra fall har artiklarna enbart fått en övergripande vinjettering med en mer allmän rubrik som till exempel Extra.

Metod för analysarbetet

Tillvägagångssättet i analysarbetet har blivit inspirerat av Graneheim och Lundmans (2004) modell för att genomföra en innehållsanalys. Det första steget i arbetet har varit att läsa igenom de utvalda artiklarna för att få en övergripande bild av vad artiklarna handlar om. Vid en första anblick i materialet framkom det ett par övergripande trådar och dessa trådar gav även en vägledning till vilka teorier som skulle kunna vara lämpliga att använda sig av för att förstå och hitta olika infallsvinklar i materialet.

Steg två i analysarbetet har byggt på att skapa ett analyschema av de teorier som uppfattades lämpliga att använda sig av vid första steget i analysarbetet. Analyschemat finns bifogad som bilaga 1. Till analyschemat har ett frågebatteri skapats med följande frågor:

Hur förhåller sig denna relevanta och intressanta information som har hittats till analyschemats olika teorier?

Hur skildras det brittiska EU-valet av kvällspressen?

Vilka intressegrupper och aktörer får komma till tals i kvällspressen?

Hur gestaltas EU:s inflytande på demokratin för de enskilda EU-länderna?

Tanken med analyschemat och frågebatteriet har varit att fungera som ett bollplank för att kunna förstå och se olika perspektiv i det empiriska materialet, men även för att lättare se en koppling och mönster mellan olika informationsdelar.

I steg tre användes analyschemat och frågebatteriet när en närläsning gjordes av materialet. En del av artiklarna som innehöll mycket relevant information lästes om flera gånger. En informationsrik artikel kunde till exempel innehålla flera meningar med betydelsefull information med olika perspektiv. De meningar som innehöll intressant och relevant information togs ut ur materialet, men även omgivande text till de uttagna meningarna togs ut för att tillsammans bilda egna enheter. De uttagna enheterna innehöll både återgivna uttalande från olika personer och journalisters egna beskrivningar av en viss händelse.

I nästa steg grupperades dessa uttagna enheter utifrån dess manifesta innehåll. Analyschemat och frågebatteriet var till hjälp för att se olika mönster och bilda lämpliga grupperingar med de utklippta enheterna.

Slutligen innebar analysarbetet att försöka tolka fram det latent innehåll i materialet och se om det kunde bildas olika teman av den djupare innebörden. Därefter gjordes en analys av hur de enskilda teman förhöll sig till varandra och kunde bidra till att forma en helhet, men

även hur helheten kunde förstås med hjälp av de olika teman som existerade i materialet. (Jarlbro 2000:76f). Även i det slutgiltiga steget var analysens schemat och frågebatteriet till hjälp för att göra olika tolkningar på en mer djupare plan och se olika perspektiv.

Metodreflektion

Studiens tillvägagångssätt och dess metod har bidragit till att det väcks frågor hur tillförlitlig studien kan vara och vilken betydelse dess resultat kan ha. Det orsakas bland annat av att uppsatsen enbart bygger på artiklar från Aftonbladet och Expressen. Dessa tidningar anses inte ha lika hög trovärdighet som andra mediekällor och därför går det inte att dra för kraftiga slutsatser av de bilder som tidningarna förmedlar till allmänheten.

Det finns även andra faktorer till att studiens slutsatser skulle se annorlunda ut om det empiriska materialet byggde på andra tidningskällor. Aftonbladets och Expressens affärsmodell har länge byggt på att tjäna pengar på att sälja lösnummer av papperstidningar och för att kunna fånga allmänhetens intresse att köpa deras tidningar har dessa aktörer använt sig av starka gestaltungsmetoder. Idag har tidningarna olika former av prenumerations- och betalningstjänster på deras nätupplagor men trots det lever de kraftiga gestaltungsmetoderna kvar. Dessa gestaltungsmetoder och villkor för att tjäna pengar skulle kunna vara en bidragande orsaka till varför studiens slutsatser leder i en viss riktning som kanske inte hade hänt med andra medieaktörer.

Det är dock inte bara det empiriska materialet som väcker frågor vid studien. Det finns även en risk med uppsatsens metod och det är att analysen riskerar att gå mot den kvantitativa inriktningen. I *Medievardagen- En introduktion till kvalitativa studier* tas det upp att slutsatser i studier med kvalitativa metoder kan tendera att ha ett kvantitativt resonemang, där statistik är en bärande del av argumentationen. Detta är något som brukar ske omedvetet av uppsatsförfattaren och således är risken att det även kan ske i denna uppsats (Olsson 2008:110f).

En annan faktor som kan påverka slutsatserna i studien är den subjektivitetsproblematik som Østbye tar upp. Østbye menar att slutsatserna som kommer fram vid en analys påverkas av våra tidigare lärdomar, personliga upplevelser och kulturella erfarenheter (Østbye m.fl. 2004:71; Ehn & Löfgren 2001:8). Denna subjektivitetsproblematik kan ha bidragit till att studien har färgats av uppsatsförfattarens tidigare erfarenheter vid analysarbetet när till exempel olika kategorier har skapats av de explicita meningsenheterna och hur tolkningen har format de olika teman av den underliggande innebörden i materialet. I slutändan kan det ha

lett till att slutsatserna tagit en viss riktning.

Teoretiska infallsvinklar och perspektiv

I början av uppsatsarbetet gjordes en överskådlig analys av artiklarna för att se vilka teorier som skulle kunna tänkas vara relevanta att utgå från för att kunna förstå innebörden och sätta det empiriska materialet i en bredare kontext. Det utkristalliserades sig ett par teman vid den överskådliga analysen som alla hade en koppling till varandra och utifrån dessa teman har en teoretisk ansats kopplas samman till uppsatsen. Dessa teorier har kommit bli stommen i analysens schemat.

Utgångspunkten i skapandet av ett teoretiskt ramverk blev statsvetaren Robert Dahls kriterier om att alla medborgare i en demokratisk stat ska ha en möjlighet till upplyst förståelse om samhällsfrågor (Dahl 1989:123-126). Statsvetaren Asp och medieforskaren Strömbäck konkretiserar kriteriet genom att de tar upp att media bör fungera som en källa till samhällsinformation så att varje enskild medborgare kan få möjligheten att bilda sig en egen uppfattning om olika samhällsfrågor (Asp 2007:33; Strömbäck 2000:267ff). Vanligtvis brukar det anses vara hårda nyheter som till exempel politik som kan hjälpa till att ge allmänheten kunskap och information om samhället så att de kan skapa sig en egen uppfattning. Däremot menar forskaren Pippa Norris att även mjuka nyheter som till exempel konsumentfrågor kan hjälpa till att förse allmänheten med viktig information om samhällsfrågor (Norris 2000:30ff). Dessa teorier var intressanta att utgå från för att förstå betydelsen och konsekvenserna av Aftonbladet och Expressens rapportering av EU-valet i Storbritannien.

För att få en djupare förståelse av konsekvenserna av medias rapportering för demokratin och det offentliga samtalet blev det nödvändigt att ta in andra teorier. McCombs dagordningsteori visade sig vara relevant att använda sig av. Enligt McComb bidrar medias val av frågor att rapportera om till att allmänheten får en viss uppfattning om vilka frågor som anses relevanta och viktiga att diskutera. I förlängningen bidrar det till att media påverka hur allmänheten bör se på vissa enskilda frågor men även hela omvärlden (McCombs 2006:20).

McCombs resonemang leder in på Justin Lewis diskussion om dagordningsteorin och hur media har möjligheten att påverka allmänhetens verklighetsbild genom dess inramningar. Lewis tar upp att media ofta utelämnar information och det påverka hur allmänheten uppfattar enskilda händelser. Media utelämnar vanligtvis en bredare social och historisk kontext, och effekten blir att orsaksförklaringar till sociala händelseförlopp saknas i rapporteringen (Lewis 2001:83f). Det finns även andra verktyg som media kan använda sig av för att forma och påverka opinionen hos allmänheten menar Lewis. Opinionsundersökningar kan vara ett instrument för att befästa rådande åsikter som innehåvs av den styrande eliten. Dock får inte opinionsundersökningar samma betydelse när opinionsundersökningar inte bekräftar maktens

åsikter (Lewis 2001:45, 55).

McCombs och Lewis diskussion ger en djupare förståelse för hur medias agerande påverkar demokratin och det offentliga samtalet. Dock ledde deras teorier in på att det blev intressant och relevant att koppla det till teorier om hur medielogiken tar sig form via olika gestaltningsformer. Därför har uppsatsens analysarbete även blivit baserat på Lilie Chouliarakis teorier om hur media gestaltar katastrofer. Storbritanniens EU-val är ingen katastrof, men medias rapportering av EU-valet närmar sig katastrofrapporteringens gestaltningsmetoder. Chouliarakis tar upp att media använder sig av tre olika gestaltningsförfarande vid katastrofer och det är Adventure news, Emergency news och Ecstatic news. Gestaltningsförfarandena har olika former för att förhålla sig till offren och hur medlidande ges. Detta syns bland annat genom hur språket används och hur snabb rapporteringen är med olika ögonblicksbilder (Chouliaraki 2006:99,106,118-121, 64f, 178f).

Uppsatsens syfte har dock krävt att nämnda teorier har kopplats samman med andra perspektiv som går utöver medias roll och betydelse för att kunna få en djupare förståelse av artiklarnas innebörd. Det visade sig att den kosmopolitiska teoribildningen blev aktuell för att kunna förstå artiklarnas diskussion om hur EU-medborgare uppfattar dagens europeiska samhälle. Enligt Held finns det ett behov att införa den kosmopolitiska demokratimodellen på olika nivåer genom att nationer skapar närmare politiska samarbeten så att medborgare får ett ökat inflytande. Det föranledes av att globaliseringen har medfört negativa effekter som att enskilda medborgare inte längre har samma möjligheter att utöva ett demokratiskt inflytande (Held 1997:430.). Den kosmopolitiska teoribildningen bygger även på att det existerar en universell gemenskap. Det innebär att det finns en moralisk lag som syftar till att alla ska inkluderas och ges samma rättigheter genom att alla innehar ett världsligt medborgarskap (Cole 2000:xi, 16; Held 2012:42).

Den kosmopolitiska teoribildningen gjorde det även relevant att lyfta in ytterligare perspektiv som berör makt och demokrati för att kunna skapa en djupare insikt i de samhällsförändringar som artiklarna speglar. Därför blev det aktuellt att ta in Dahls övriga kriterier om vad varje stat bör kunna tillhandahålla sina medborgare för att kunna definiera sig som demokratiskt styrd. Dessa kriterier åsyftar på att medborgare ska kunna få ett inflytande i diskussioner och samhällsbeslut via demokratiska processer (Dahl 2002:170f, 175ff, 203). Dahls kriterier ledde uppsatsen vidare in på att ta hjälp av Helds diskussion om hur olika demokratiska styrelseskick kan komma i uttryck. Held beskriver fyra former av demokratimodeller och skillnaderna mellan modellerna är hur relationer är emellan politiker och medborgare. Det skiljer sig också på vilket sätt medborgarna kan delta i beslutsprocesser

och i vilken grad staten ska styra över medborgarna (Held 1997:210ff, 322ff, 336).

Inblick i kvällstidningarnas världsbild

I kapitlet redovisas analysen av det empiriska materialet. Analysen har delats upp i fem avsnitt för att tydliggöra resonemanget av analysens upptäckter. Dock kommer inte alla artiklar att diskuteras från det empiriska materialet. Istället har ett fokus lagts på att föra en övergripande diskussion om vad analysen har kommit fram till med hjälp av analys-schemat. Därav finns det inte citatexempel från alla tidningsartiklar, utan det förekommer enbart enskilda exempel för att förtydliga tankegången i analysen.

Kvällspressens roll för demokratin

Robert Dahl anser att det finns fem kriterier för att en demokrati ska kunna existera i sin tilltänkta form. Dessa kriterier är effektivt deltagande, lika rösträtt, upplyst förståelse, kontroll över dagordningen och allomfattande medborgarskap (Dahl 1989:123ff). Det tredje kriteriet som är upplyst förståelse bygger på att medborgare ska ha en möjlighet att tillfråga sig information som både berör dem som privatpersoner och det samhälle som de verkar inom så att de kan ta välgrundade beslut (Dahl 1989:125f). Även Asp och Strömbäck kommer in på denna linje med informationens roll för en levande demokrati och de båda anser att media fyller rollen som informationsspridare idag. Detta kan ske genom att media tillåter makthavare komma tilltals så att medborgare kan ta del av olika politiska åsikter så att de kan bilda sig en egen uppfattning om olika frågor (Asp 2007:33; Strömbäck 2000:267ff). Detta perspektiv om att olika politiker ska få komma tilltals är intressant att undersöka, och i det empiriska materialet som ligger till grund för studien finns det en obalans i vems åsikter som får höras. Det är framförallt politiker som är positiva till EU-samarbetet som får ge sin bild av Storbritanniens EU-val och dess konsekvenser. Följande exempel är en illustration på denna positiva attityd till EU. Rösterna som får höras i Aftonbladets och Expressens artiklar kommer både från svenska politiker och andra toppolitiker runt om i Europa som till exempel Europeiska rådets ordförande Donald Tusk. Det händer även att EU-kritiker som till exempel Jonas Sjöstedt får ge sin syn på valet, men de EU-kritiska rösterna får inte samma utrymme.

Jan Björklund höll årets första partiledartal på scenen i Almedalen. L-ledaren varnade för konsekvenserna av brexit och efterlyste mer samarbete. - Vi behöver mer EU, inte mindre, säger Lledaren som presenterade åtta förslag för ett starkare EU.

(Jakobson 2016)

Asp och Strömbäck kommer även in på att en del av medias roll som informationsbärare består även av att granska makthavarna (Asp 2007:33; Strömbäck 2000:267ff). Det finns dock inte mycket tecken i det empiriska materialet att kvällspressen i Sverige aktivt iakttar denna funktion vid bevakningen av EU-valet. Ett av de få kritiska spåren som har funnits handlar om att Nigel Farages ledda Brexit-kampanj har vilselett de brittiska väljarna genom att lova att de pengar som läggs på den brittiska EU-medlemsavgiften har möjlighet att täcka stora delar av Storbritanniens sjukvårdskostnader. Kritiken nämns dock mest i förbifarten av den övriga rapporteringen.

Utifrån Asp, Strömbäck och Dahls teorier har det även gått att se att det finns andra mönster i hur Aftonbladet och Expressen har fungerat som kanal för att ge upplysning och hur deras information skulle kunna ha påverkat allmänhetens möjligheter att bilda sig en egen uppfattning av valet och dess konsekvenser. Det som har framkommit i analysen är att kvällspressen har fokuserat på att göra ett par punktnedslag i valbevakningen som till exempel har handlat om hur enskilda briter upplever EU och vilka förväntningar de har på valets resultat. Andra nedslag i bevakningen har handlat om hur högerpopulistiska Ukip i Storbritannien och andra liknande partier runt om Europa vill bryta sig ur EU. Ett annat nedslag som har fått ta mycket utrymme har handlat om att det har uppstått en form av kaos när valresultatet har tillkännagetts. Detta kaos skildras med en form där fokus är på vad som händer just nu med att till exempel EU:s regeringsföreträdare tillkallas till extrainsatta möten och att börser runt om Europa rasar. Punktnedslagen i Aftonbladets och Expressens artiklar kan illustreras med kommande exempel.

Fast Graham Doswell känner ändå på sätt och vis som om han lever under en utländsk ockupationsmakt, som detaljstyr hans liv som fiskare.

- Ingen har erövrat oss sedan Vilhelm Erövraren, säger han, men det är som om vi släppt in en utländsk makt bakvägen. Han talar om EU. För Graham Doswell blir den 23 juni dagen då han vill ge Storbritannien den fulla självständigheten åter. Och - hoppas han - början på slutet för ett regelsystem som håller på att kväva honom som fiskare.

(Larsson 2016a)

SD-ledaren: Glädjande, Sverigedemokraterna har hittills varit det enda parti som fört fram ett krav på en svensk folkomröstning om medlemskapet. - Den långsiktiga utvecklingen är nu bruten och förhoppningsvis visar detta vägen för fler länder. Utvecklingen i Storbritannien är något jag givetvis hoppas få se även i Sverige, säger Jimmie Åkesson.

(Hagnestad, Samuelson, Lundberg Andersson & Jakobson 2016)

Stockholmsbörsen avslutade i mörkrött. Nedgången blev till slut hela 7,8 procent. Raset är det värsta sedan Wall Street-kraschen 1987. - Det blev betydligt värre än befarat. Det är en av de värsta börsdagarna i modern tid.

(Granlund & Holm 2016)

Punktnedslagen sätts dock sällan in i ett större sammanhang eller länkas samma med varandra. Det leder till att kvällstidningarnas information inte bidrar till att ge förklaringar till varför de enskilda punktnedslagen är relevanta eller hur de förhåller sig i en större historisk kontext. Enligt Palm är det viktigt att media bidrar till information där enskilda frågor sätts in i ett större sammanhang så att rapporteringen får ett djup. Om detta inte sker blir risken att EU:s påverkan på demokratin inte kommer fram till medborgarna. Palm anser att allmänheten måste ställa krav på att media ger en bredare bild av EU och dess påverkan, och det finns punktnedslag i kvällstidningarnas rapportering där denna tankegång blir extra relevant (Palm 2002:45f). När Aftonbladet och Expressen väljer att sätta fokus på att Sverige kommer att förlora sin viktigaste partner i unionen sätts frågan inte in i en större eller relevant kontext så att läsarna kan få en större insikt i frågans betydelse. Punktnedslaget och de andra nedslagen går i linje med Palms egna forskning av medias bevakning av EU, och Palm anser att medias ointresse till att sätta frågor i en bredare kontext leder till att medias bevakning enbart gynnar marknaden och politikernas intressen. Ett resultat av detta kan vara att politikerna får ett stort utrymme för att uttala sig om Storbritanniens EU-val (Palm 2002:260).

Däremot händer det att kvällstidningarna följer Palms rekommendationer och det sker framförallt i artiklar som diskuterar hur svenskarnas privata situation med jobb och ekonomi påverkas av resultatet i Storbritanniens EU-val. Journalisterna som skriver om ämnena berör framförallt hur bolåneräntor och sparande till privatpensioner påverkas på längre sikt. De förklarar även mer ingående hur svenskar som bor i Storbritannien kan tänkas påverkas av valresultatet. Detta exempel visar hur journalisterna kan ha gått tillväga sin rapportering.

- Den ekonomiska situationen blir mycket osäker, marknaderna kommer att reagera negativt och det vet ju alla att osäkerhet stör. Ungefär tusen svenska företag finns i Storbritannien, tre av de fyra storbankerna har kontor där och 100 000 svenskar bor i landet. De berörs direkt.

(Uttalat av en privatekonom. Mellin 2016a)

Fokuset som kvällstidningarna har på att ge djupa beskrivningar om hur svenskarnas ekonomi påverkas kan trots allt fylla en viktig funktion. Forskaren Pippa Norris (2000) tar upp att så kallade mjuka nyheter som till exempel konsument- och hälsofrågor också kan ha en lika

viktig roll för att ge information om frågor som berör samhället och politiken. Det föranleds av att mjuka nyheters information kan hjälpa allmänheten att förstå och analysera viktiga händelser bättre (Norris 2000:30ff). Utifrån Norris synvinkel är det positivt att Aftonbladet och Expressen har lagt ett stort fokus på hur svenskarnas privatekonomi påverkas av EU-valet eftersom det kan hjälpa till att ge en rikare informationsbild av EU-medlemskapet.

Aftonbladets och Expressens starka fokus på svenskarnas privatekonomi och situation i Storbritannien bidrar till att ett nationellt perspektiv genomsyrar stora delar av tidningarnas rapportering. Denna röda tråd leder in på Palms och Menéndez Alarcón resonemang om det nationella perspektivets betydelse för medias rapportering om EU-frågor. De två forskarna lyfter upp både negativa och positiva aspekter med att media intar ett nationellt perspektiv vid rapporteringen av EU-frågor. Palm menar att det nationella perspektivet fungerar som en form av nyhetsvärderingskriterier som leder till att förenkla bilden av EU och att det skapar en distans mellan Sverige och Europeiska unionen. Palm menar dock att det kan vara bra att media intar perspektivet eftersom det ger en möjlighet att belysa de effekter som EU-beslut kan få på Sverige (Palm 2002:159f). Menéndez Alarcón lyfter upp andra aspekter med det nationella perspektivet och han tar upp att det bidrar till att traditionella åsikter växer. Det orsakas av att media ger utrymme för åsikter om att ett EU-styre inte är lämpligt och att framtida mål måste vara att ge egna nationella parlament mer makt (Menéndez Alarcón 2010: 413). Rapporteringen i Aftonbladet och Expressen om hur Sverige kan tänkas påverkas berör delvis Palms diskussion. Dock tar det nationella perspektivet en annan riktning och får en annan betydelse i Aftonbladets och Expressens artiklar. Framförallt leder det nationella perspektivet till att förstärka samhörigheten till resten av Europa genom att förklara hur nära Sverige är sammanlänkade till EU:s övriga medlemsländer på många olika plan. Samhörigheten blir extra tydlig när tidningarna lyfter fram olika makthavare och privatpersoner som uttrycker sin positiva syn till EU och dess samarbetsform. Denna form av rapportering leder dock till att den övriga rapporteringen enbart blir som små fragment med olika punktnedslag som inte länkas samman. Effekten blir att rapporteringen delvis förlorar sin relevans att fungera som upplysare av olika perspektiv så att allmänheten kan bilda sin egen uppfattning av denna historiska händelse.

Samhällsnormer och omvärldsbilder

Tidigare avsnitt leder in på att det blev intressant att utföra en analys av Aftonbladet och Expressens artiklar med hjälp av teorier som berör hur media förmedlar samhällsnormer och hur de ger bilder av verkligheten. I artiklarna har det utkristalliserats tre diskussionsområden

som tidningarna gärna fokuserar på och följande citat kan illustrera vad dessa diskussioner har berört.

Som en större jordbävning - så har brexit beskrivits. Men vad händer efter det första skalvet? Fyra experter ger sina bilder av Europa och EU år 2021. Brexit har beskrivits som en nia på Richterskalan. Konsekvenserna är svåröverblickbara - till och med i det korta perspektivet.
(Svernström 2016)

Jag hoppas på ett bremain! EU är inte perfekt, men inte omöjligt att påverka och förbättra. Samarbete mellan länder behövs mer än någonsin om vi ska klara klimathot och globala utmaningar. EU är i dag en positiv kraft i världen, som försvarare av demokrati och mänskliga rättigheter. Om Storbritannien lämnar kommer andra länder säkert vilja omförhandla och hela EU vacklar.
(Uttalat av Isabella Lövin Expressen. Falkehed & Jakobson 2016)

- Ungefär tusen svenska företag finns i Storbritannien, tre av de fyra storbankerna har kontor där och 100 000 svenskar bor i landet. De berörs direkt.
- Dessutom tappar vi vår viktigaste allierade i EU, vi röstar som dem i nära 90 procent av alla omröstningar. Vi får alltså mindre chans att få igenom de frågor som vi tycker är viktiga.
(Mellin 2016a)

Kan du se någon fara med en brexit?

- Fara? säger Farage och himlar med de stora ögonen. Fara i att få tillbaka våra gränser, att få tillbaka vår stolthet, få tillbaka vår demokrati? Absolut inte.
(Andersson 2016)

Ett av diskussionsområdena har handlat om de effekter resultatet får för Storbritannien och för EU som union. Ett annat diskussionsområde har handlat om det växande missnöjet av EU:s inflytande och den växande invandringen. Missnöjet illustreras genom att lyfta upp att högerpopulistiska krafter har växt i Storbritannien och resten av Europa. Det sista diskussionsområdet som utkristalliserade sig har satt fokus på hur svenskarnas privatekonomi och om de svenskar som bor i Storbritannien påverkas av valresultatet.

De tre diskussionsområdena som förekommer i artiklarna leder till att tidningarna indirekt förmedlar vissa åsikter om valet och dess resultat genom att de väljer att prioritera vissa ämnen och använder sig av vissa presentationsförfaranden vid diskussionerna av ämnena. Aftonbladets och Expressens artiklar ger indirekt uttryck för att det är viktigt att Europa förblir en enad union för att annars är risken att det blir kaos och instabilt i samhället och för ekonomin. Tankegången illustreras genom att tidningarna beskriver valresultatet som

en form av katastrof. Ibland illustreras det som en naturkatastrof och i andra sammanhang likställs det med att samhället genomgår en ekonomisk kollaps. Tankegången framkommer även genom att tidningarna berättar hur Sverige drabbas och då handlar det om svenskars privatekonomi eller situationen för de som bor i Storbritannien, samt för de företag som har handel med Storbritannien.

Tidningarna uttrycker även indirekt åsikter om att Sverige riskerar att förlora sitt inflytande i unionen när sin närmast allierade kommer att begära ett utträde, men trots den negativa förändringen anses det ändå viktigt att Sverige stannar kvar för att annars förlorar landet ännu mer inflytande i Europa. Tankegången blir tydlig genom att tidningarna låter olika intressegrupper få komma tilltals och berätta om Sveriges betydelse av att förbli i unionen. Denna idé om EU:s betydelse för att ge enskilda medlemsländer inflytande exemplifieras även genom att tidningar tar upp hur andra regioner som Skottland önskar att bli självständiga länder så att de får möjligheten att bli kvar i Europeiska unionen.

Den sista värderingen som träder fram med tidningarnas presentationsförfarande handlar om att politikerna måste ta allmänhetens missnöje på allvar om att EU måste förändras så att medborgare känner att de får mer inflytande. Dock markerar tidningarna att en del av missnöjet är för extremt genom att till exempel titulera vissa kritiska röster från enskilda personer och intressegrupper som högerpopulister.

Värderingarna som implicit kommer fram i artiklarna kan ses i ljuset av McCombs dagordningsteorier, där han menar att media kan påverka allmänhetens uppfattning om vilka frågor som är relevanta och aktuella att diskutera genom att media lyfter upp vissa frågor och ämnen mer än andra. Medias prioritering av ämnen visar dock inte bara vilka frågor som anses vara viktiga att diskutera för att McComb menar också att medias sätt att rama in olika frågor bidrar till hur allmänheten uppfattar frågorna. I förlängningen leder det till att media får möjligheten att forma allmänhetens åsikter och beteenden genom att ge vissa bilder av verkligheten. McComb menar att det går att se vilka åsikter som media förmedlar genom att undersöka vilka olika frågor som får ta mest plats och hur de bildar olika teman (McCombs 2006:20) .

Även Justin Lewis diskuterar dagordningsteorin och hur medias inramningar påverkar allmänhetens verklighetsbild. Analysen av den svenska kvällspressens material som Aftonbladet och Expressen får representera visar att de tre diskussionsområdena framförallt bygger på en så kallad episodisk inramning. Enligt Justin Lewis bygger den episodiska inramningen på att media inte bidrar med en bredare social och historisk kontext i sin framställning och då de inte ger orsaksförklaringar till sociala händelseförlopp (Lewis

2001:83f). I Aftonbladets och Expressens artiklar tas det sällan upp en större historisk och bredare social kontext med EU:s roll, där kvällstidningarna resonerar kring hur styrande politiker borde agera i Bryssel eller hemma i Storbritannien för att hantera det folkliga missnöjet. Istället har tidningarna satt ett stort fokus kring nuvarande händelser i valet som till exempel Boris Johnson och Nigel Farage roller för de olika valkampanjerna. Det har lett till att de få gånger som artiklarna börjar närma sig en bredare kontext, som till exempel ämnen som berör högerpopulismens frammarsch, handlar det enbart om att tidningarna vill ge mer målande beskrivningar om valet eller enskilda personer.

Det har dock hänt att kvällstidningarna lutar sig mot den tematiska inramningen. Det innebär enligt Lewis att media ger breda orsaksförklaringar till sociala händelser och att de ger möjliga förslag till hur dessa händelser kan tänkas lösas med statliga medel (Lewis 2001:83f). Ett närmande till den tematiska inramningen har främst skett i samband när olika argument har lyfts upp till varför Storbritannien ska lämna eller vara kvar i den Europeiska unionen. Tidningarnas närmande till den tematiska skildringen har dock inte gått in på djupet.

Lewis (2001) tar även upp att det också finns andra medel som media kan använda sig av för att forma den allmänna opinionen vad som anses vara relevant att diskutera och tycka i olika sammanhang. Ett sådant medel är opinionsundersökningar och hur opinionsresultat presenteras av media. Lewis tar upp att opinionsundersökningar kan användas som ett instrument för att befästa rådande elits åsikter. Däremot menar Lewis att resultat i opinionsundersökningar som inte följer den styrande elitens åsikter oftast inte får lika mycket utrymme eller så ifrågasätter media åsikterna genom att beskriva att de kommer från oinformerade eller förvirrade människor (Lewis 2001:45, 55). Analysen visar att många artiklar bygger på att befästa de styrande politikernas åsikter om att Storbritannien bör vara kvar i unionen. Däremot går det inte att se att opinionsundersökningar har använts för att bekräfta de styrande politikernas åsikter. Flera av de brittiska opinionsundersökningarna som lyfts fram visar istället att EU-motståndarna kommer att vinna valet med knapp marginal eller att det i stort sett ligger lika. Även opinionsundersökningar som handlar om den svenska befolkningens inställning till EU som presenteras vid Storbritanniens EU-val befäster inte styrande politikernas värderingar. Istället visar svenska undersökningar att svenska folket är skeptiska till EU som institution.

Efter valet förekommer det en diskussion som visar tecken på att kvällstidningarnas rapportering ifrågasätter de personer som valt att rösta på att Storbritannien bör lämna EU. Det sker genom att kvällstidningarna lägger ett fokus på att berätta om att många människor ångrade sitt val och att många personer förlitade sig på Uikps

lämna-argument som senare inte visade sig att stämma. Denna ånger kan nedanstående exempel illustrera. Att allmänheten har röstat fel markeras också genom att kvällstidningarna låter många höga politiker få komma tilltals för att uttrycka sin sorg över valresultatet, och för att stärka att fel sida har vunnit kopplas positiva röster om valresultatet ihop med negativa tituleringar som till exempel högerpopulister. Denna illustrering i artiklarnas syns genom olika uttalande från flera representanter från olika högerpopulistiska partier runt om Europa. I andra fall sker det genom att tidningarna för diskussioner om valresultatet med artiklar som både handlar om allmänhetens missnöje och högerpopulistiska partiets frammarsch samtidigt.

Oooops - nu börjar briter ångra brexit

Efter brexit - nu kommer briter EU-ånger. Bregret. Många som röstat för att lämna EU ångrar sig när verkligheten klickar in. Efteråt visade sitt att just argumentet "ge pengarna till värden i stället för till Bryssel" hade övertygat många att rösta nej till EU.

- Jag röstade personligen lämna för att jag trodde på dessa lögnar, och ångrar mig djupt. Jag känner mig bestulen på min röst, säger Khame Gibbons, en badvakt från Suffolk, enligt Independent.

(Mici 2016)

Kvällstidningarnas gestaltungsmetoder

Följande analysavsnitt kommer att gå in på hur Aftonbladet och Expressen har gått tillväga konkret med olika gestaltungsmetoder för att medvetet eller omedvetet ge uttryck för olika åsikter, normer och verklighetsbilder. I artiklarna framkommer det ett mönster i gestaltungs-förfarandet som leder in på Lillis Chouliaraki teorier om hur media skildrar katastrofer. Storbritanniens EU-val och dess resultat är ingen katastrofhändelse, men det finns många likheter hur kvällstidningarna har gått tillväga för att berätta om valet för allmänheten. Chouliaraki tar upp i *The Spectatorship of Suffering* att media har tre tillvägagångssätt att skildra katastrofer och ett av dessa sätt går under namnet Adventure news. Tillvägagångssättet innebär att media ger faktabaserade beskrivningar som inte väcker något medlidande, och det sker genom att media har ett fokus på att vara deskriptiv med sitt språk och objektiv med sina beskrivningar som följande exempel visar (Chouliaraki 2006:99, 106).

När Stockholmsbörsen öppnade måndagens handel dök kurserna direkt. Efter bara några minuter hade det breda indexet OMXSPI fallit med 6,2 procent. Raset följde som en konsekvens av att Stockholm som enda europeiska börs hållit stängt dagen efter det brittiska folkets beslut att lämna EU.

(Granlund & Holm 2016)

Vid denna form av framställning menar Chouliaraki att media främst väljer att skildra katastrofer som en enskild händelse. Det leder till att rapporteringen missar att länkas samman händelsen till framtida eller historiska kontexter (Chouliaraki 2006:97ff). Tillvägagångssättet är vanligt i Aftonbladet och Expressens artiklar eftersom valbevakningen främst har punktnedslag som sällan länkas samman till en större kontext.

Det andra tillvägagångssättet som Chouliaraki menar att media skildrar katastrofer på går under namnet Emergency news. Vid denna form av framställning tar media steget att länka samman händelser till en bredare kontext (Chouliaraki 2006:118f). I Aftonbladet och Expressens bevakning av valet i Storbritannien händer det enbart att tillvägagångssättet bejakas när tidningarna skriver om hur Sveriges intressen påverkas som till exempel med ekonomin för svenska företag och privatpersoner, samt för de svenskar som bor i England.

Chouliaraki tar även upp att porträtteringsformen Emergency news leder till att media formar bilder av sympati genom att använda ett språk som står närmare prosan, som kommande exempel visar (Chouliaraki 2006:119ff). Aftonbladet och Expressen använder dock inte det lediga språket för att skapa sympati som Chouliaraki nämner. Istället används det prosaformade språket till att skapa dramatik så att resultatet av valet kan gestaltas som en naturkatastrof och det framkommer bland annat genom rubriksättningen som kommande exempel illustrera.

Storbritannien öppnade dörren i EU-planet och hoppade ut från hög höjd. Frågan många ställt sig sedan dess är: Hur många fler länder kan komma att sugas ut ur kabinen? Här är länderna som kan vara på tur - och så troligt är det att de verkligen lämnar EU.

(Magnus Falkehed Expressen. 2016b-07-01. Sida: 34)

Kollaps hotar EU

(Falkehed 2016a)

Brexit-kaoset

(Larsson 2016c)

Ibland händer det även att Aftonbladets och Expressens tillvägagångssätt att rapportera om valet närmar sig gestaltningsformen Emergency news genom att framställa brittena som *de andra*. Tillvägagångssättet brukar även användas när kvällstidningarna utgår från den gestaltningsform som Chouliaraki kallar Adventure news. Chouliaraki menar dock att vid gestaltningsformen Emergency news tillåter media att *de andra* ges sympati i rapporteringen

(2006:118f). I rapporteringen av EU-valet finns det tecken på att tidningarna ger skildringar av att britterna inte är en del av oss. Tidningarna tillåter dock att sympati ges i skildringarna genom att låta olika personer få uttrycka sin förtvivlan och sorg över valresultatet. Det finns även andra sammanhang där det markeras och framställs att britterna inte är som oss andra genom att lyfta upp britternas historia om att bråka om sin nationalidentitet genom att vissa regioner vill bryta sig loss för att skapa egna nationer, något som inte brukar ske i Sverige. När valresultatet står klart blir frågan om nationalidentiteten återigen aktuell eftersom skottarna vill bryta sig loss från det brittiska samväldet.

Ibland händer det att tidningarna lämnar denna distans för att skildra valresultatet genom den gestaltungsform som Chouliaraki kallar för Ecstatic news. När media utgår från gestaltungsättet vid katastrofrapporteringar bidrar det till att publiken kan känna en identifikation med offren. Det sker genom att media fokuserar på gemensamma nämnare som till exempel kultur för att skapa en vi-känsla. (Chouliaraki 2006:164f, 178f). Gestaltungsmetoden tar framförallt form vid EU-rapporteringen när svenska medborgare som bor i Storbritannien mixas in i intervjuer med britter och andra EU-medborgare som delar samma sorgsenhet och förtvivlan över valresultatet. Det leder till att tidningarna bidrar till att skapa en europeisk vi-känsla som handlar om att vi européer befinner oss i en chock på grund av valresultatet.

Tidningarnas rapportering av valresultatet närmar sig också Ecstatic news gestaltungsform genom att kvällstidningarnas olika punktnedslag efter valet skildras på ett sätt som gör att det upplevs ske i realtid. Det kan till exempel handla om att tidningarna ger kraftfulla rubriksättningar ”Experterna: Så klarar du kaoset” (Thorneus & Ekroth 2016). Även tidningarnas rapporteringar om alla extrainkallade ministermöten på EU-nivå och snabba avgångar av höga politiker, som till exempel Cameron ger en känsla av att händelsen utspelar sig i realtid. Chouliaraki anser att medias sätt att rapportera om händelser och olika situationer i realtid bidrar till att publiken kan känna att de befinner sig i händelsens kärna. I förlängningen kan det hjälpa allmänheten att kunna känna medlidande till de drabbade, samt kunna reflektera och peka ut skyldiga vid en hemsk händelse (Chouliaraki 2006:158f, 163, 176ff). Dock hjälper inte tidningarnas tillvägagångssätt att gestalta efterspelet av valresultatet som att det sker i realtid till att ge en bättre överblick. Det enda det leder till är att ge allmänheten fakta för att kunna peka ut högerpopulistiska krafter som en fara för en sammanhållen Europeisk union.

Bilderna som ges i artiklarna med hjälp av gestaltungsformerna Adventure news, Emergency news och Ecstatic news leder i förlängningen till att skapa en samhällsnorm som

handlar om att Sverige bör akta sig för att följa Storbritanniens väg för då finns risken att det uppstår en okontrollerbar samhällsförändring. Bilden går i linje med Chouliaraki teorier om att medias olika gestaltungsformer vid händelser bidrar till att skapa normer som förs över till allmänheten. Enligt Chouliaraki hjälper de dolda normerna som förmedlas till att bevara maktstrukturer i samhället, vilket i detta fall skulle handla om att bevara EU:s betydelse som inflytelserik institution för Sverige Chouliaraki 2006:1ff, 8, 60).

Kosmopolitism

Innebörden som har kommit fram i artiklarna med hjälp av tidigare analysavsnitt har gjort det nödvändigt att koppla in andra teorier som går utöver olika medieteorier. Därför kommer analysavsnittet handla om hur tidningars innebörd kan förstås med hjälp av den kosmopolitiska teoribildningen.

Globaliseringens framfart på 1900-talet har bidragit till att många förändringar har skett inom många länder. Många av de förändringar som har skett i globaliseringens spår har lett till att det har skapats förändringar i relationen mellan olika länder, och ett resultat av detta är bland annat tillkomsten av internationella lagar och institutioner som till exempel EU (Held 1995:49, Held 1997:248). I Aftonbladets och Expressens artiklar förekommer det en diskussion om globaliseringens effekter, där EU blir symbolen för allt negativt som globaliseringen har medfört. En grupp som explicit uttrycker denna känsla är olika högerpopulistiska partier som till exempel Marine Le Pens part Nationella Fronten i Frankrike. Marine Le Pen anser att Frankrike bör gå samma väg som Storbritannien eftersom EU är en symbol för allt som orsakar skada i Frankrike som till exempel konkurrens på jobbmärknaden, globalisering och invandring, samt anser hon att EU styrs av Tyskland. Åsikterna som uttrycks av många representanter från högerpopulistiska partier verkar även fungera som en våg som får fler människor runt om i Europa att våga öppet ventilera sina åsikter mot EU.

"Sejer för friheten! Precis som jag har krävt i flera år måste nu samma folkomröstning hållas i Frankrike och andra EU-länder"

(Uttalat av Marine Le Pen. Carlén 2016)

I motpol till Marine Le Pen och andra högerpopulisters tankar om EU och globaliseringen förespråkar statsvetaren David Held att nationer bör integreras mer för att motverka globaliseringens negativa effekter. Held lyfter upp att globaliseringen har medfört att enskilda

länders medborgare i stor utsträckning har mist sina möjligheter att utöva ett demokratiskt inflytande på olika frågor på grund av att många globala aktörer har fått ett större inflytande över olika länder. Därför förespråkar Held att alla nationer tillsammans bör skapa en gemensam kosmopolitisk demokrati så att varje individ ges större möjlighet att delta i demokratiska beslutsfattande processer. Det innebär att varje nations makt bör flyttas över till olika globala institutioner på olika nivåer där gemensamma demokratiska beslut kan fattas. EU är enligt Held ett exempel på en redan existerande institution på global nivå som skulle kunna tillföras mer utrymme att fungera som en kosmopolitisk demokratisk plattform (Held 1995:49, Held 1997:248, 430.)

Även om Helds tankegångar redan existerar i en viss mån som med till exempel EU visar analysen av artiklarna att många EU-medborgare istället har en känsla av de har fått mindre inflytande över sina egna liv och över det samhälle som de verkar inom på grund av den kosmopolitiska demokratiinstitutionen EU. Många briter som får komma tilltals i artiklarna ger tydliga signaler att de inte eftersträvar en kosmopolitisk demokratimodell, utan de vill hellre flytta tillbaka makt till Storbritannien. Dessa utsagor som kan illustreras med följande exempel visar också att många briter strävar och längtar efter att hitta samhällsformer som minskar globaliseringens negativa effekter där andra länder kan ta beslut som kan påverka Storbritannien.

Fast Graham Doswell känner ändå på sätt och vis som om han lever under en utländsk ockupationsmakt, som detaljstyr hans liv som fiskare.

- Ingen har erövat oss sedan Vilhelm Erövraren, säger han, men det är som om vi släppt in en utländsk makt bakvägen. Han talar om EU. För Graham Doswell blir den 23 juni dagen då han vill ge Storbritannien den fulla självständigheten åter. Och - hoppas han - början på slutet för ett regelsystem som håller på att kväva honom som fiskare. Han minns hur det var på sin pappas tid, då friheten var större. Nu känner han sig jagad och övervakad. Det gäller att inte överskrida kvoterna, det kan stå honom dyrt.

(Larsson 2016a)

De olika åsikterna som framkommer om EU i artiklarna från kvällspressen kan ses som en diskursiv kamp där olika aktörer försöker definiera dagens verklighet om EU och Europa i ljuset av globaliseringens effekter. Dock verkar det som att kvällspressen väljer att ge de EU-positiva rösterna mest möjlighet att påverka den diskursiva kampen. Det sker genom att kvällstidningarna låter makthavare runt om i Europa uttala sig om att EU bör bevaras som en rådande kosmopolitisk demokratiinstitution i Europa, vilket följande exempel visar på.

- Man kan inte hoppa från ett flygplan och sen klättra tillbaka via cockpit, sa han bland annat enligt BBC, och varnade för att en brexit skulle leda till "massiva problem" för landet med "omätliga skador" på framtida tillväxt, jobb och människors privatekonomi.

(Uttalat av David Cameron. Andersson 2016)

Tysklands förbundskansler Angela Merkel kallar brexit för "ett slag mot EU och den europeiska enigheten.

(Carlén 2016)

Vi har ett brett stöd i Sveriges befolkning och vi behöver EU för att påverka det som påverkar oss.

(Uttalat av Anna Kinberg Batra. Hamnstad et. al. 2016)

Däremot är missnöjet som makthavarna kämpar emot inte den rådande samhällsnormen och det framkommer genom att tidningarna fokuserar på att berätta om den positiva inställningen till EU i samhället. Det positiva synsättet skulle kunna vara ett tecken på att många människor omfamnar den kosmopolitiska demokratins tankegångar om att vi ska leva i en global värld där vi har en stark integration på olika nivåer. Synsättet verkar även människor utanför den politiska sfären dela, och det syns bland annat genom att röster höjs inom en del regioner i Storbritannien som till exempel Skottland om att de vill bryta sig ur det brittiska samväldet för att kunna få vara en del av ett större samarbete och gemenskap som EU. Även i Sverige syns den positiva synen bland allmänheten genom den opinionsundersökning som görs efter valet.

Globaliseringens framfart har även medfört andra effekter än att makt har flyttsats och en konsekvens är att sammansättningen av befolkningen har förändrats i många länder med en ökad invandring. EU-samarbetet har i detta sammanhang varit en bidragande faktor till att vissa medlemsländer har fått en ökad invandring. För Storbritannien har det inneburit att många från Östeuropa har valt att flytta dit och efterhand har samhällsförändringen lett till att skapa ett demokratiskt problem. Enligt Cole bidrar stor invandring, som till exempel från Östeuropa till Storbritannien, till att det skapas ett demokratiskt underskott eftersom landets demokratiska valda styre tar beslut som främst handlar om landets egna medborgare. I förlängningen bidrar innehav av ett medborgarskap som i Storbritannien till att det skapas en form av inkludering och exkludering eftersom det skapar ojämlikheter mellan olika grupper, där vissa grupper har möjlighet att påverka samhället med sin rösträtt medan andra inte får den möjligheten (Cole 2000: xi, 16).

Coles tankar om migration och globaliseringens effekter berör den kosmopolitiska teorins innersta kärna som handlar om att det existerar en moralisk lag vars utgångspunkt är att människor ingår i en universell gemenskap. Lagen syftar till alla ska inkluderas i gemenskapen oavsett bakgrund som till exempel vilken nationalstat någon person kommer ifrån (Held 2012: 42). Coles och Helds tankegångar återspeglar sig i Storbritanniens diskussion om de samhällsförändringar som landet går igenom med bland annat en stor invandring från Östeuropa, och denna diskussion som har intensifierats med EU-valet handlar om olika personers möjligheter till rättigheter och inflytande, samt deras skyldigheter. Analysen visar att många briter inte omfamnar den kosmopolitiska idén om att inkludera alla oavsett personers bakgrund, och ett konkret exempel på dessa värderingar är att många briter vänder sig mot att många Östeuropéer har påverkat deras samhälle. På vissa orter i Storbritanniens som till exempel Norman Bay har det kommit extra många polacker och det har satt en stor prägel på lokalsamhället, vilket många briter vänder sig mot. Den negativa inställningen till att inkludera alla i det brittiska samhället syns genom att många briter ger uttryck för att vara på en högre nivå än invandrarna. Det illustreras exempelvis genom att vissa briter uttrycker kritik av att de måste dela landets samhällstjänster med invandrare, vilket leder till att briterna själva inte får samma möjligheter längre till att nyttja tjänsterna. Värderingar som vissa briter ger uttryck för kan belysas med dessa två exempel.

'Victoria Hayes, 48, hemmafru, London: Ut. Vår statliga sjukvård klarar inte av trycket. Och det finns inte tillräckligt med bostäder till alla nyanlända. Här i London har priserna stigit så mycket att unga inte har råd att skaffa bostad. Och jag har problem att hitta plats i en bra skola åt mina barn.

(Uttalat av privatperson. Holm 2016)

- När jag går in på snabbköpet så känner jag mig ibland som en minoritet. Sånt ändrar på saker och ting. Vi måste bli bättre på att kontrollera våra egna gränser.

- Inte ens under Vilhelm Erövrarens dagar kom de så många utlänningar hit som nu.

(Uttalat av privatperson. Larsson 2016a)

Motståndet hos briter till en inkluderande gemenskap med invandrare med gemensamma rättigheter och skyldigheter sträcker sig inte bara till landet gränser. I artiklarna framkommer det att många briter upplever att medlemskapet i EU är ett uttryck för den kosmopolitiska teoribildningen om en stor inkluderande gemenskap. Dock vänder sig många briter emot denna idévärld och de verka längta tillbaka till en tid där globaliseringens effekter ännu inte hade satt spår med en ökad invandring och maktpåverkan från andra länder, samt en

utarmning av den egna brittiska identiteten. Åsikterna som existerar bland vissa briter framkommer i detta exempel.

- Det skulle vara skönt att kunna fokusera mer på oss själva, våra egna bönder, våra egna företagare. Vi briter skiljer oss trots allt på många sätt från exempelvis spanjorer, vi tänker annorlunda, har en annan kultur. En kostym passar inte alla. Hon säger också att hon kan sakna det Storbritannien som hennes mormor levde i, ett land där samhörigheten var större, där det fanns en starkare känsla av patriotism, där gemenskapen var varmare hemma på gatan, hemma i kvarteret.

(Uttalat av privatperson. Larsson 2016a)

I artiklarna från Aftonbladet och Expressen uttrycks det även positiva tankegångar som går i linje med den kosmopolitiska teorin om att alla ska inkluderas i en gemenskap. Dessa åsikter uttrycks både av briter och övriga EU-medborgare som bor i eller utanför Storbritannien. De positiva åsikterna handlar lika mycket om att många vill bevara Storbritannien som ett kosmopolitiskt samhälle med olika kulturer som existerar tillsammans. Dock uttrycker många EU-medborgare som bor i Storbritannien en oro att den inkluderade samhällsgemenskapen håller på att förändras för att många känner sig inte välkomna längre. I följande exempel återspeglas tankegångarna om tilltron till det kosmopolitiska samhället och den oro som många personer känner.

- Det är en sak som talar för att jag kommer att rösta ja. Vi kan fortsätta resa i Europa utan problem. Jag gillar idén om en kosmopolitisk värld. Jag vill inte ha ett land som bara består av briter.

(Uttalat av privatperson. Larsson 2016a)

- Jag blev riktigt ledsen när jag vaknade upp till nyheten. Jag har alltid känt mig välkommen här, men på något sätt känns det annorlunda nu, säger Christoffer Sundström, 30, som redan tidigare i år inledde processen för att söka brittiskt medborgarskap.

(Uttalat av privatperson. Larsson 2016d)

En del av känslorna som uttrycks närmare sig också Colds resonemang om att ett innehav av ett visst eller fel medborgarskap bidrar till att skapa en exkludering och att enskilda personer får ett minskat samhällsinflytande som följd. Känslorna illustreras av att många EU-medborgare som bor i Storbritannien är oroliga att deras möjligheter, rättigheter och delaktighet i samhället ska försvinna när Storbritannien kommer att träda ut från Europeiska unionen, vars medlemsgemenskap garanterar alla EU-medborgare en likvärdig status. Följande citat är ytterligare exempel på utsagor som visar på oron som många personer

bär på.

- Men det kan bli tufft om britterna väljer att lämna EU. Hon är orolig för att hon kommer att behöva visum och arbetstillstånd för att kunna jobba här i fortsättningen. - I dag är det så smidigt att bara kunna åka hit, säger hon.

(Uttalat av privatperson. Mellin 2016b)

- Jag är gift med en britt och har varit här så länge, men nu ser det ut som om jag måste söka medborgarskap. Jag är orolig för hur det kommer att påverka mina vänner från andra länder, som inte varit här så länge.

(Uttalat av privatperson. Magnå 2016)

Makt och demokrati

För att förstå diskussionen om makt, samhällsinflytande och rättigheter på ett djupare plan som EU-rapporteringen och den kosmopolitiska teoribildningen berör kommer analysen här återkoppla till Dahls demokratikriterier och gå vidare in på andra teorier som handlar om demokrati.

I Aftonbladets och Expressens artiklar om EU-valet framträder en diskussion som handlar om hur människor i Storbritannien upplever att demokratin har påverkats med landets medlemskap i EU. Diskussionen handlar framförallt om att många människor inte är nöjda med nuvarande form eftersom många personer upplever att deras vardagliga liv och större samhällsfrågor bli påverkade av EU:s inflytande. Diskussionen kommer in på statsvetaren Robert Dahls tankar om hur en demokrati ska vara och vilka möjlighet som bör ges till alla medborgare. Enligt Dahl bör en demokratisk stat ge sina medborgare möjligheter till att framföra åsikter i beslutsprocesser, lika rösträtt, tillgodose sig information om politiska frågor och ha makt att påverka vilka frågor som ska komma upp på den politiska dagordningen, samt kunna ingå i ett medborgarskap (Dahl 2002:170f, 175ff, 203). Dahls teorier återspeglar sig i tidningars rapportering genom att många personer i Storbritannien uttrycker att de demokratiska processerna i landet har minskats med EU:s inflytande och därför väljer många personer att lägga en så kallad proteströst genom att rösta för ett utträde. Proteströstandet sägs vara "en känga mot etablissemangen" i Bryssel (Micu 2016). Missnöjet som existerar bland allmänheten i Storbritannien delas också av många politiker i och utan för Storbritanniens gränser, som följande exempel visar. Framförallt kommer kritiska röster till EU:s inflytande på länders egna demokratiprocesser från olika högerpopulistiska representanter.

"Att vara med i en överstatlig union är i grunden fel", anser Jimmie Åkesson.

(Expressen. Falkhed 2016b)

- Det är en politisk union med ambitionen att styra hela Europa. Med egen nationalsång och en egen armé.

(Uttalat av Nigel Farage. Andersson 2016)

Åsikterna som uttrycks av allmänheten och olika politiker visar att många upplever att EU-medlemskapet har format Storbritanniens demokrati så att den liknar det Held kallar en konkurrensgrundad elitdemokrati. Det innebär att ett representativt styrelseskick äger rum genom att allmänheten väljer vilka politiker som ska styra och mellan dessa val har allmänheten ett litet inflytande på samhällsbeslut som ska fattas. I förlängningen leder styrelseskicket till att demokratin blir en form av marknad där politikerna tävlar om att vinna allmänhetens förtroende genom att allmänheten lägger över all sin makt till en viss politiker för en viss mandatperiod (Held 1997:210ff). Dock hörs det även röster bland britter som verkar uppskatta formen på styrelseskicket, men att de nu är besvikna på att politikerna inte tar sitt ansvar mellan valen när makten ligger i deras händer. Missnöjet handlar om att de tycker att politikerna inte klarar att ta hand om de utmaningar som landet står inför. Följande exempel lyfter fram åsikterna om politikernas agerande.

Hannah Azizollah var en av dem som röstade för att stanna. Jag mötte henne utanför en vallokal här i London-stadsdelen Maida Vale. Men hon var inte glad. Hon hade inte velat rösta över huvudtaget. EU-medlemskap är en alldeles för stor och komplicerad fråga för en folkomröstning anser hon. Hannah Azizollah menar att vi väljer våra politiker i demokratier för att fatta de svåra och tuffa besluten. Hela systemet bygger på att vi cirka vart fjärde år ger dem vårt förnyade förtroende eller byter ut dem mot andra.

(Uttalat av privatperson. Larsson Expressen. 2016b)

Missnöjet verkar dock framförallt handla om att britterna känner att det har skapats ett etablissemang av politiker i Storbritannien och Bryssel som nu innehar all makt. Missnöjet handlar om att många britter längtar tillbaka till en tid där de kände att det fanns en möjlighet att påverka stora som små beslut vid olika samhällsfrågor. Dessa drömmar om en svunnen tid går i linje med vad Held kallar deltagardemokratisk styrelseskick. Det innebär att en stat bygger på ett representativt styrelseskick, men att medborgarna har en större möjlighet att aktivt påverka olika beslut. Det sker bland annat genom att stater har en hög grad av

transparens och att det finns en stor möjlighet till att ställa valda politiker till svars (Held 1997:336). Att många briter lägger en så kallad proteströst visar att många briter känner att det inte finns någon möjlighet att varken påverka beslut eller ställa det styrande etablissemang till svars, samt att sättet som Bryssel styr inte är transparent eftersom många beslut verkar konstiga.

En del av de personer som har fått nog av EU:s styre uttrycker även tankegångar att de längtar efter att Storbritannien går ett steg längre bort från statens kontroll som den deltagardemokratisk modellen representerar. Det verkar som att EU:s styre på detaljnivå har fått många EU-skeptiker att längta efter att Storbritannien ska formas efter vad Held kallar Lagstyrd demokrati. Samhällsmodellen syftar till att det ska finnas regler och lagar så att alla individer får tillräckligt med rättigheter och skydd. Dessa lagar och regler ska framförallt bygga på att skydda allmänheten från att bli kontrollerad av politiska beslut och majoritetens kontroll (Held 1997:322ff).

I diskussionen om EU:s påverkan på demokratin finns det även representanter och aktörer som ställer sig bakom rådande form med EU. Det är framförallt politiker som försvarar EU som institution genom att uttrycka sina åsikter om valet och ger varningar om de konsekvenser som ett negativt valresultat kan tänkas få. Stefan Löfvens kommentar om valet i följande exempel är illustration av politikernas åsikter.

Valresultatet är en väckarklocka för Europa. Vi respekterar beslutet men det är bekymmersamt. Vi ska visa att skälet för att vara med i EU inte är en rädsla för krig eller något. Vi är med för att få makt för vår gemensamma framtid.

(Uttalat av Stefan Löfven. Hamnstad et. al. 2016)

Avslutande tankar om studiens upptäckter

Studien har kommit fram till att det existerar ett mönster i hur svenska kvällstidningar har valt att skildra Storbritanniens val om att lämna eller bli kvar inom den Europeiska unionen. Mönstret visar att kvällspressens gestaltningar ger bilder av att valresultatet är som en form av naturkatastrof. Aftonbladets och Expressens bevakning bedrivs även genom att främst fokusera på att göra punktnedslag i valet. Punktnedslagen sätts dock sällan in i en bredare kontext för att beskriva den komplexa händelsen som EU-valet är. De enda gångerna när det sker handlar det om att förklara hur Sverige och svenskar i Storbritannien påverkas av valresultatet. I artiklarna får både allmänheten och makthavare komma till tals. Däremot är det främst EU-positiva makthavares ord som väger tyngst i artiklarna. Gestaltningen i artiklarna leder även generellt till att den EU-positiva inställningen får dominera utrymmet. Däremot ger ändå tidningarna utrymme för att berätta om att det finns ett missnöje som handlar om att medborgare runt om i Europa upplever att EU både detaljstyr deras liv och minskar deras inflytande i demokratiska processer som berör betydelsefulla samhällsfrågor.

Slutsatserna som går att dra av mönstret som träder fram i artiklarna är att den svenska kvällspressen har bidragit till att forma den offentliga diskussionen om EU:s betydelse. Det orsakas av att tidningarnas skildringar av valet formar en norm om hur samhället bör se på valresultatet och EU som institution. Tidningarnas framhävande av en samhällsnorm går i linje med Chouliaraki och McCombs teorier. De både menar att medias urval av frågor att rapportera om och dess gestaltning bidrar till att forma allmänhetens åsikter och bild av omvärlden (McCombs 2006:20; Chouliaraki 2006:1ff, 8, 60). Verklighetsbilden som Aftonbladets och Expressens artiklar förmedlar är att det är viktigt för Sverige att stanna kvar i EU och att EU som union förblir intakt för att annars är risken att det skapas en instabil framtid med kaos i samhället. Normen som träder fram i artiklarna omfamnar även den kosmopolitiska teoribildningen då tidningarna förmedlar en positiv inställning till EU som en förenad kraft i Europa. Det illustreras genom att både allmänheten och politiker får komma till tals för att berätta hur de ser på det så kallade katastrofala valresultatet. Kvällstidningarnas gestaltungs-förfarande som liknar den som är förekommande vid katastrofer bidrar med ytterligare styrka och klarhet för att förmedla den EU-positiva normen och den negativa synen på valresultatet. Det sker framförallt med hjälp av tidningarnas språkbruk vid olika situationer och vilken närhet som tidningarna vill förmedla till olika personer och grupper (Chouliaraki 2006: 119ff 164f, 178f). Effekten av samhällsnormen och verklighetsbilderna som förmedlas med artiklarna blir att kvällspressen får möjligheten att påverka hur Sverige ska se på sin framtida relation till EU.

Det finns dock undantag i det förekommande mönstret i artiklarna som bryter normen till den positiva inställningen till EU. Det handlar om att tidningarna lyfter fram den kritik som finns till EU som bygger på att många personer upplever att EU detaljstyr deras liv och påverka det demokratiska inflytandet negativt, samt att det ger en ökad invandring. I kritiken skymtar det fram att EU är som en symbol för allt negativt som många personer upplever att globaliseringen har medfört. Kritiken kommer främst från allmänheten och i artiklarna får kritiken inte samma tyngd som om det hade uttalats av höga makthavare. Det händer även att politiker uttrycker kritiska åsikter som till exempel Jonas Sjöstedt, men främst kommer kritiken från politiker som inte har en hög trovärdighet som Nigel Farage och Marie Le Pen eftersom de stämplas som högerpopulister. Tidningarna minskar också generellt kritiken från allmänheten genom att indirekt antyda och koppla samman deras åsikter med högerpopulistiska partier.

Konsekvenserna av Aftonbladets och Expressens rapportering av EU-valet är att allmänheten får det svårt att bilda sig en egen bild av valresultatet eftersom rapporteringen inte är neutral. Det blir dock riskabelt när de svenska kvällstidningarna inte kan ge en neutral och saklig rapportering. Media är enligt Asp och Strömbäck är den viktigaste källa till samhällsinformation för allmänheten i dag (Asp 2007:33; Strömbäck 2000:267ff). Detta leder i förlängningen till att de demokratiska processerna vacklar i Sverige. Enligt statsvetaren Robert Dahl måste alla medborgare ha en möjlighet att tillförskansa sig bred och djup samhällsinformation så att de kan ta självständiga och välgrundade beslut (Dahl 1989:125f).

Däremot kan de utpekade konsekvenserna från analysarbetet vara långt dragna eftersom dagens samhälle har en annan informationsstruktur och många personer har även i dag ett annat förhållningssätt till traditionella mediekällor. Det finns även en stark växande skepticism mot traditionell media, där Donald Trump är en av många frontfigurer som dagligen illustrerar misstron. Det innebär att traditionella medier som till exempel kvällspressen inte har samma betydelse längre för att ge samhällsinformation till allmänheten, och därav blir också konsekvenserna mindre negativa när de svenska kvällstidningarna inte ger saklig eller neutral information om olika händelser. Det orsakas av att många personer väljer att ta andra vägar för att kunna informera sig och bilda sig en egen uppfattning om olika samhällsfrågor. En del av dessa alternativa kanaler till information kan för vissa personer upplevas mer trovärdiga och sanningsenliga. Andra personer väljer att ta information från många olika alternativa kanaler eftersom de är medvetna om att varje alternativ informationskälla har sin egen vinkling. Att många väljer att aktivt söka samhällsinformation från andra källor än traditionell media kan vara positivt eftersom det kan vara ett tecken på att

många är medvetna om bristerna med medias möjligheter att helt återge sakliga beskrivningar av skeenden. Det finns dock en risk när vissa grupper helt förlitar sig på en viss enskild alternativ källa eftersom det kan leda till att personer fastnar i en bubbla med viss verklighetsbild som befinner sig långt från hur övriga samhället uppfattar verkligheten. Detta leder även till att det väcks frågor om hur stor betydelse kvällspressens implicita förmedlande av normer och värderingar har fått för debatten om Sveriges egna framtida relation till EU. Förutom att många personer väljer olika alternativa källor för att få information finns det även möjligheten att dagens informationsstruktur smular ner kvällspressens information om EU så att den får andra betydelse i olika enskilda debatter om EU. Det leder till att kvällspressens roll med att bidra och forma den offentliga debatten om EU devalveras ytterligare.

Även om det går att ifrågasätta resultatet och slutsatserna på flera punkter visar tidigare forskning att uppsatsen har kommit in på ett intressant och relevant spår. Resultatet av analysarbetet berör till exempel punkter som närmar sig Palms forskning. Palm tar i sin doktorsavhandling som handlar om medias rapportering av EU upp att det saknas ett medborgarperspektiv på medias bevakning av EU eftersom journalisterna sällan väljer att sätta in enskilda frågor i en bredare kontext för att förklara viktiga händelseförlopp. Gestaltningförfarandet återspeglas sig även i Aftonbladet och Expressens artiklar om Storbritanniens EU-val. Enligt Palm bidrar denna form av rapportering till att enbart gynna politikernas och marknadens intresse när media främst fokusera på maktspelet om EU (Palm 2002:260). Det finns tecken på att en liknande effekt har uppstått i Aftonbladets och Expressens artiklar eftersom tidningarna föredrar att fokusera på att ge makthavarna det mesta av utrymmet för att uttrycka sina åsikter om EU.

Det finns även tecken på att uppsatsens resultat går emot tidigare forskning. Enligt Antonio V. Menéndez Alarcón forskning kan en EU-bevakning med ett tydligt nationellt perspektiv bidra till att traditionella åsikter växer. Det kan leda till att många personer upplever att ett starkt nationellt styre är att föredra framför gemensamma EU-beslut (Menéndez Alarcón 2010:413). I Aftonbladet och Expressens artiklar finns det ett tydligt nationellt perspektiv. Dock leder det nationella perspektivet i den svenska kvällspressen istället till att ge bilder av att Sverige bör aktas sig för att lämna unionen.

Dessa likheter och olikheter i resultatet väcker tankar och frågor som skulle kunna formas till framtida studier av medias rapportering av EU. Framöver skulle det framförallt vara intressant att undersöka närmare och djupare hur det svenska nationella perspektivet används i bevakningen av Storbritanniens förhandlingar om sitt utträde ur unionen. Det skulle vara intressant att följa hur det svenska nationella perspektivet utvecklas i bevakningen

eftersom det troligtvis kommer att påverka den offentliga debatten om hur Sverige ser på sin egen framtida relation till EU.

Referenser

Litteratur

- Abramsson, E., & Strömbäck, J. (2004). *EU-parlamentsvalet: en god eller dålig nyhet?*. Sundsvall: Demokratiinstitutet.
- Asp, K. (2007). *Fairness, informativeness and scrutiny. The role of news media in democracy*. *Nordicom Review* 28, 31-49.
- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Chouliaraki, L. (2006). *The spectatorship of suffering*. London: SAGE Publications.
- Cole, P. (2000). *Philosophies of exclusion: liberal political theory and immigration*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Dahl, R. (1989). *Democracy and its Critics*. New Haven & London: Yale University Press.
- Dahl A. D. (2002). *Demokratin och dess antagonister*. Stockholm: Ordfront Förlag.
- Danielson, E. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I Henricson, M. (red). *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur.
- Deacon, D., Harmer, E., Downey, J., Stanyer, J. & Wring, D. (2016). *UK News Coverage of the 2016 EU referendum* (Report 2). Loughborough University.
<http://blog.lboro.ac.uk/crcc/wp-content/uploads/sites/23/2016/06/eu-referendum-media-analysis-report-2.pdf>
- Ehn, B., & Löfgren, O. (2012). *Kulturanalytiska verktyg*. 1. uppl. Malmö: Gleerup.
- Eneroth, B. (1984). *Hur mäter man "vackert"?* *Grundbok i kvalitativ metod*, Stockholm: Liber.
- Esaiasson, P. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4., [rev.] uppl. ed.). Stockholm: Norstedts juridik.
- Graneheim, U. H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedure and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105-112.
- Held, D. (1997). *Demokratimodeller*. Göteborg: Daidalos.
- Held, D. (2012). *Kosmopolitism: Ideal och verklighet*. Göteborg: Daidalos.
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur: Lund.

- Jarlbrog, G. (red.) (2000). *Vilken metod är bäst - ingen eller alla?: metodtillämpning i medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Ledin, J. & Moberg, U. (2010). Textanalytisk metod. I Ekström, M. & Larsson, L. (red) (red). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur
- Lewis, J. (2001). *Constructing public opinion: how political elites do what they like and why we seem to go along with it*. New York: Columbia University Press.
- McCombs, M. (2006). Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen, 1. uppl., Stockholm: SNS förlag.
- McCombs, M. E., Shaw, D. L. & Weaver, D. H (2014). *New Directions in Agenda-Setting Theory and Research, Mass Communication and Society*, 17:6, 781-802, DOI: 10.1080/15205436.2014.964871
- Menéndez Alarcón, A.V. (2010). Media Representation of the European Union: Comparing Newspaper Coverage in France, Spain, and the United Kingdom. *International Journal of Communication* 4 , 398-415.
- Norris, P. (2000). *A virtuous circle. Political Communication in Post-industrial societies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Olsson, T. (2008). *Medievardagen: en introduktion till kvalitativa studier*. 1. uppl. Malmö: Gleerup.
- Palm, G. (2002). *I nationens och marknadens intresse – Journalister, nyhetskällor och EUjournalistik*. (Doktorsavhandling) Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Kungälv: Livréna Grafiska AB
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. 3. ed. London: SAGE.
- Stokes, B. (2016, 7 juli). Euroskepticism Beyond Brexit. *Pew Research Center*. <http://www.pewglobal.org/2016/06/07/euroskepticism-beyond-brexit/> [2016-08-03]
- Strömbäck, J. (2000). *Makt och medier*. Lund: Studentlitteratur.
- Ohlin, J. (2016, 26, juni). Ny undersökning: Efter brexit – majoritet är för svenskt medlemskap i EU. *SVT*. <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/ny-undersokning-efter-brexit-majoritet-ar-for-svenskt-medlemskap-i-eu> [2016-08-04]
- TNS Sifo (2015). *Orvesto Konsument* (Rapport 2015:1). Stockholm: TNS Sifo.
- Østbye, H., Knapskog, K., Helland, K. & Larsen, L. O. (2004). *Metodbok för medievvetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi.

Internatkälla

EU-upplysningen (2016). *Att gå ur EU* <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Medlemskap-och-historik/Att-ga-ur-EU/> [2016-08-10]

Karlsson, M. (2016, 2 augusti). Svenska Internetlistan vecka 29: Sveriges största tidningar på nätet. *Dagensanalys.se*. <http://www.dagensanalys.se/2016/08/svenska-internetlistan-sveriges-storsta-tidningar-pa-natet/> [2017-01-20]

Lees, C. (2016, 1 augusti). Will it kill us or make us stronger? How europe's media covered brexit. *European Journalism Observatory*. <http://blog.politics.ox.ac.uk/will-kill-us-make-us-stronger-europes-media-covered-brexit/> [2017-02-02]

Citerade artiklar i analyskapitlet

Andersson, A. (2016, 23 juni). Ödes eugonblicket. *Aftonbladet*.

Carlén, L. (2016, 25 juni). "Jag är inte rätt kapten för landet". *Aftonbladet*.

Falkehed, M. (2016a, 25 juni). Kollaps hotar eu. *Expressen*.

Falkehed, M. (2016b, 1 juli). Efter brexit: frexit? Swexit? *Expressen*.

Falkehed, M. & Jakobson, H. (2016, 23 juni). Partiledarnas oro för brexit. *Expressen*.

Granolund, V. & Holm, J. (2016, 28 juni). Brexit – raset. *Expressen*.

Hagnestad, R., Samuelson, F., Lundberg Andersson, H. & Jakobson, H. (2016, 25 juni). Oron för en swexit. *Expressen*.

Holm, J. (2016, 23 juni). Din ränta stiger - om de stannar. *Expressen*.

Jakobson, H. (2016, 4 juli). Ställer krav: starkare union. *Expressen*.

Larsson, M. (2016a, 12 juni). De avgör nya slaget om Europa. *Expressen*.

Larsson, M. (2016b, 24 juni). Europa skakat. *Expressen*.

Larsson, M. (2016c, 25 juni). Brexit-kaoset. *Expressen*.

Larsson, M. (2016d, 26 juni). "Känner mig inte så välkommen längre". *Expressen*.

Magnå . J. (2016, 26 juni). Vinsten: Billigare shopping. *Aftonbladet*.

Mellin, L. (2016a, 14 juni). Det vore väldigt, väldigt negativt'. *Aftonbladet*.

Mellin, L. (2016b, 22 juni). Persson: Det här är farligt. *Aftonbladet*.

Mici, P. (2016, 27, juni). Oooops - nu börjar briter ångra brexit. *Expressen*.

Svernström, B. (2016, 2 juli). Här är EU och Europa – 2021. *Aftonbladet*.

Thorneus, E, & Ekroth, B (2016, 28 juni). Så klarar du kaosen. *Aftonbladet*

Bilaga 1

Analyschema:

- **Medias roll för demokratin.** En levande demokrati kräver att medborgare ska kunna tillförskansa sig information så att de kan bilda sig en egen uppfattning om olika frågor och i dag har media denna roll. Mjuka och hårda nyheter är lika viktiga för att allmänheten ska kunna bilda sig en egen uppfattning om samhällsfrågor.
- **Samhällsnormer och omvärldsbilder.** Medias rapportering påverka allmänhetens uppfattning om vilka frågor som bör vara relevanta att diskutera. Rapporteringen leder till att media får möjligheten att påverka allmänhetens uppfattning av verkligheten. Opinionsundersökningar kan användas som verktyg för att befästa en rådande elits åsikter.
- **Medias gestaltningsmetoder.** Media använder sig av tre gestaltningsmetoder för att skildra katastrofer, vilket är Adventure news, Emergency news och Ecstatic news. Dessa metoder påverkar vilket medlidande som ges till offren och hur offren inkluderas i en gemenskap.
- **Kosmopolitism.** Globaliseringen har påverkat enskilda länders demokrati. Held anser att en kosmopolitisk demokratimodell bör införas för att balansera globaliseringens effekter. Ett världsligt medborgarskap förespråkas även för att motverka ojämlikheter mellan olika grupper.
- **Makt och demokrati.** Statsvetaren Robert Dahls demokratikriterier innebär att varje stat bör ge sina medborgare möjligheten att framföra sina åsikter i beslutsprocesser, lika rösträtt, tillgodose sig information om politiska frågor och ha makt att påverka vilka frågor som kommer upp till den politiska dagordningen, samt kunna ingå i ett medborgarskap. Konkurrensgrundad elitdemokrati, deltagardemokratisk demokrati och lagstyrd demokrati är tre styrelseskick som ger olika mycket inflytande för medborgarna.